

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

Кафедра музично-інструментальної підготовки

МАМИКІНА А.І.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФАХ (СПЕЦІАЛЬНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ)»**

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за спеціальністю 025 Музичне мистецтво
ОПП «Музичне мистецтво»

Одеса – 2024

Затверджено рішенням Вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 16 від 30.05.2024 р.)

Укладач:

Мамикіна А. І., старший викладач кафедри музично-інструментальної підготовки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Рецензенти:

Олійник Т. І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інструментального виконавства Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Демидова М. Г., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри музично-інструментальної підготовки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з навчальної дисципліни: «Фах (Спеціальний музичний інструмент)» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 025 Музичне мистецтво : методичні рекомендації. Одеса : Університет Ушинського, 2024. 25 с.

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Фах (Спеціальний музичний інструмент)» містять зміст і завдання самостійної роботи, теми індивідуальних навчально-творчих завдань, алгоритм створення художньо-методичної презентації, питання для самоконтролю. Рекомендовано для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 025 Музичне мистецтво третього року навчання з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних під час навчання.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. Пояснювальна записка	5
2. Самостійна робота здобувача вищої освіти.....	11
2.1. Тематичний план для самостійного опрацювання.....	11
2.2. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи здобувача вищої освіти.....	12
3. Індивідуальне навчально-творче завдання	21
3.1. Методичні рекомендації до створення художньо-методичної презентації.....	22
Питання до самоконтролю.....	202
Рекомендовані джерела інформації.....	24

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Фах (Спеціальний музичний інструмент)» націлена на освоєння різноманітної високохудожньої музичної літератури для фортепіано. Твори різних епох, стилів, жанрів та музичних форм впливають на загальнокультурні орієнтири студентів, спонукають до розвитку музичних та творчих здібностей, і підвищують рівень професійної кваліфікації. Музичний репертуар для практичного освоєння на фортепіано розширюється кращими творами українських композиторів фольклорно-романтичного спрямування, що сприяє збагаченню музичних вражень завдяки осмисленню національної музичної спадщини, що корисне в практичній педагогічній діяльності майбутнього викладача фортепіано.

В структурі фортепіанної інструментально-виконавської підготовки, самостійна музично-творча робота студентів є одним з видів професійної діяльності та вдосконалення, важливою складовою творчого становлення майбутнього фахівця. Самостійна робота студентів над музичним твором має за мету розвиток технічних умінь та навичок, формування художньо-естетичного сприйняття музичних образів, здатності до творчої самореалізації та створення яскравої індивідуальної інтерпретації.

Самостійна робота студентів над музичним твором передбачає одночасного і поступового засвоєння змісту, форми, художньо-виражальних елементів музичної мови, логіки формування змістовної образності та виконавської технології у відповідності до жанрово-стильових особливостей. Якісне виконання студентом цих завдань в значній мірі залежить від засвоєння комплексу теоретичних знань і виконавських навичок у роботі на основних етапах вивчення музичного твору та вмінь організувати процес самостійної роботи. Разом з тим, оволодіння виконавською технікою пов'язане з психологічними особливостями студента, його обдаруваннями, волею, особистісно-ціннісним ставленням до виконуваного твору, рівнем

музичного і загально-художнього розвитку, особистісним потенціалом, музичною ерудованістю, організацією процесу самопідготовки та раціональним використанням часу.

Самостійна робота студентів як вид навчальної діяльності спрямована на продуктивне вдосконалення виконавської техніки, перспективу успішного художнього виконання твору та розвиток професійної майстерності. Вона складається з самостійного опрацювання твору, ескізного вивчення, написання художньо-аналітичної анотації на музичний твір, проведення порівняльного аналізу виконавської інтерпретації піаністів, підготовки до інструктивно-технічних модулів та концертного виконання.

На індивідуальних заняттях зі спеціального музичного інструменту фортепіано студент опановує технічні прийоми виконання твору, а в самостійній роботі – закріплює, удосконалює, виробляє властиві тільки йому способи «рухозвуку», артикуляції, педалізації, як основи художньо-змістового відтворення нотного тексту. В процесі самостійної роботи студенти аналізують ідейно-семантичні, конструктивні, технологічні і художньо-виражальні особливості музичного тексту, що допомагає у створенні власної інтерпретації музичного твору та виражається в рівні їх фахової підготовки.

1.ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна «Фах (Спеціальний музичний інструмент)» є важливим компонентом фахової та практичної підготовки здобувачів вищої освіти. Актуальністю навчальної дисципліни актуалізація практичних аспектів засвоєння і підготовки до виконання різностильових та різножанрових інструментальних творів; методичних основ виконавських умінь і навичок з урахуванням рівня професійної підготовки майбутніх фахівців. Навчальна дисципліна забезпечує процес музично-педагогічної освіти бакалаврів, формує їх фаховий розвиток, який є необхідним для

майбутньої успішної самореалізації. Специфіка фортепіанного виконавства дозволяє сформуванню, розвинути, музичні здібності особистості для самопізнання й самореалізації, оволодіння цінностями національної та світової музичної культури.

Мета навчальної дисципліни «Фах (спеціальний музичний інструмент)»: підготовка здобувачів, здатних вирішувати спеціалізовані і практичні завдання виконавської діяльності, що передбачає формування й удосконалення практичних навичок і умінь виконавської, художньо-інтерпретаційної, методичної роботи над музично-інструментальними творами та їх застосування в мистецько-освітніх закладах.

Сформуванню мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.

ПРН 5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.

ПРН 8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН 12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом державною та іноземною мовами.

ПРН 18. Демонструвати виконавську культуру, змістовність художньо-аналітичного опрацювання творів музичного мистецтва у історичному художньо-стильовому контексті.

Очікувані результати навчання дисципліни:

знати:

- методичні засоби опрацювання музичних творів різних жанрів та стилів

- теоретично-методичні основи створення мистецько-педагогічної та виконавської інтерпретацій творів музичного мистецтва;
- структурні (фактуру, ладово-гармонійні складові) і смислові (агогіка, динаміка, штрихи, педалізації) елементи музичної мови;
- терміни та поняття, що складають категоріальний апарат музичного мистецтва;
- алгоритм художньо-аналітичного опрацювання творів музичного мистецтва відповідно їх художньо-стильового контексту.

ВМІТИ:

- застосовувати методичні засоби у роботі над музичними творами відповідно їх виконавським завданням;
- розкривати художній зміст музичних творів в процесі створення художньо-педагогічних і вербально-виконавських інтерпретаційних концепцій;
- аналізувати складові музичної мови: формоутворюючі (форму, фактуру, гармонію) і смислові (засоби музичної виразності) з метою створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій;
- оперувати термінами та поняттями, що складають категоріальний апарат музичного мистецтва;
- самостійно здійснювати аналіз музичних творів різних жанрів відповідно їх художньо-стильового контексту.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК 1.Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.

СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК 4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

СК 9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

СК 11. Здатність оперувати професійною термінологією.

ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:

- сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси.

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	Бали	Критерії
Індивідуальні (практичні) завдання	0 балів	Здобувач не орієнтується у нотному матеріалі; не володіє педагогічною, музикознавчою і методичною інформацією; не має визначених навичок володіння виконавською технікою; не володіє музичним тезаурусом; не аналізує і не створює виконавську інтерпретацію музичних творів.
	1-4 бали	Здобувач виконує програму не в повному обсязі, з технічними огріхами; поверхово володіє педагогічною, музикознавчою і методичною інформацією; демонструє часткове володіння виконавськими навичками гри; частково володіє музичним тезаурусом; аналізує і створює виконавську інтерпретацію музичних творів за умови допомоги викладача.
	5-8 бали	Здобувач виконує програму в повному обсязі, але недостатньо впевнено; припускає незначні огріхи у володінні виконавськими навичками гри в процесі виконавської підготовки; володіє педагогічною, музикознавчою і методичною інформацією; складає анотації до музичних творів; володіє музичним тезаурусом; аналізує і створює виконавську інтерпретацію музичних творів, частково потребує допомоги викладача.
	9 балів	Здобувач виконує програму художньо-технічно і в повному обсязі; демонструє виконавські навички звуковидобування відповідно виконавським завданням музичного твору; володіє педагогічною, музикознавчою та методичною інформацією; оперує музичним тезаурусом; відповідно алгоритму створює виконавську інтерпретацію музичних творів.
Самостійна робота	0	Здобувач не орієнтується у нотному матеріалі; виявляє окремі знання та елементарні прийоми гри; може теоретично орієнтуватися у музичній мові твору, не аналізує і не створює

		виконавську інтерпретацію музичних творів; потребує регулярної допомоги викладача.
	1-4	Здобувач демонструє фрагментарні знання тексту музичних творів; не застосовує педагогічну, музикознавчу і методичну інформацію під час виконання самостійної роботи; виконання завдання містять багато помилок; потребує систематичної допомоги викладача.
	5-8	Здобувач частково здатний самостійно опрацьовувати та аналізувати музичні твори, застосовувати музикознавчу і методичну інформацію під час виконання самостійної роботи; складати презентації до музичних творів; потребує допомоги викладача.
	9	Здобувач здатний самостійно опрацьовувати музичні твори, застосовувати педагогічну, музикознавчу і методичну інформацію в процесі опрацювання творів, розробляти презентації до музичних творів.
Індивідуальне навчально-творче завдання (ІНТЗ)	0 балів	Здобувач має поверхові уявлення про предмет вивчення, художньо-методичні презентації повністю не складає; музично-педагогічна, музикознавча, методична інформація застосовуються обмежено; може вибірково характеризувати музичний матеріал; не володіє художньою мовою; фрагментарно володіє музичним твором.
	1-4 бали	Здобувач частково розробляє алгоритм художньо-методичної презентації, володіє інформацією мистецтвознавства, методичною та нотним матеріалом не в повному обсязі; думку висловлює не завжди послідовно; виконує музичні твори, але припускається помилок.

	5-9 балів	Здобувач розробляє алгоритм художньо-методичних презентацій, володіє інформацією методичною і мистецтвознавства й нотним матеріалом; думку висловлює не завжди послідовно; виконує музичні твори, але не емоційно-образно.
	10 балів	Здобувач самостійно: розробляє художньо-методичні презентації, опрацьовує інформацію з методики, мистецтвознавства та нотний матеріал; вміє послідовно висловлювати та обґрунтовувати думку художньою мовою; виконання музичних творів відповідає їх образно-емоційному змісту.

Критерії оцінювання підсумкового контролю 5 семестр (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Виконавська підготовка (за напрямом)» за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40.

Критерії оцінювання підсумкового контролю 6 семестр (академзвіт)

Допускається за умови виконання ІНТЗ. Виконання музичних творів напам'ять; створення загального характеру творів що виконуються; допустимо недотримання темпу гри визначеного автором; допустимі технічні недоліки; допустиме некоректне застосування педалізації.

2. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

2.1. Тематичний план для самостійного опрацювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин Денна	Форма контролю
	1 семестр	10	Презентація, Індивідуальна співбесіда, академзвіт
1	Інтерпретація і опанування класичною сонатою 2-3 частини на основі тематично-образного і виконавсько-стильового контексту	2	
2	Опанування твору епохи романтизму з	4	

	урахуванням художньо-виконавських завдань.		
3	Художньо-інтерпретаційні особливості опанування твору українського композитора.	3	
4	Цілісне виконання творів відповідно стильовим особливостям	1	
	2 семестр	27	Презентація, Індивідуальна співбесіда екзамен
5	Інтонанційно-смысловий контекст поліфонії І.С.Баха та методи опрацювання семантичного змісту поліфонічного твору	10	
6	Виконання джазового твору на основі опанування метро-ритмічних особливостей даного стилю	8	
7	Образний контекст та методи роботи над звуковидобуванням, фразуванням і педалізацією в процесі опанування кантиленного твору ХХ століття	7	
8	Виконання музичних творів відповідно художньо-звуковому і смысловому задуму	2	
	Усього:	37	

2.2. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи

5 семестр

Змістовий модуль 1. *Інтерпретаційно-виконавський контекст різножанрових і різностильових творів*

Тема 1. Інтерпретація і опанування класичною сонатою 2-3 частини на основі тематично-образного і виконавсько-стильового контексту. Визначення виконавських завдань крупної форми: осмислення композиційної логіки та визначення кульмінаційних піднесень; драматургічно-образної концепції та виявлення тематичного конфлікту; знаходження відповідних прийомів звуковидобування, фразування, нюансування, педалізації у створенні художніх образів; дотримання стильових особливостей у виконанні сонат віденських класиків: орнаментики, динаміки, темпоритму, педалізації. Усвідомлення зв'язку між характером тем-образів та музичними засобами виразності. Смыслова різниця 2 х частин сонат Й. Гайдна, В. Моцарта, Л. Бетховена; драматургічна глибина

та відсутність внутрішнього образного контрасту. Жанрова основа 3-х частин та їх суть.

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначити тематичний план 2-3 частин класичної сонати:

- Проаналізувати характер основних тем сонати;
- З'ясувати зв'язок між засобами виразності і загальною драматургією сонати;
- Визначити і опрацювати складні технічні фрагменти;

2. Розробити драматургічну концепції та відповідних виконавських завдань у класичній сонаті:

- Робота над артикуляційно-інтонаційною виразністю;
- Детальне опрацювання фактури та засобів виразності;
- Підібрати методичні прийоми спрямовані на подолання артикуляційних труднощів.
- Усвідомлення принципу оркестрового мислення та імітація оркестрових інструментів на фортепіано

3. Цілісне опанування крупною формою:

- Інтонаційно-артикуляційно відпрацювати характер основних тем;
- Застосувати виконавські прийоми гри в імітації оркестрового інструментарію;
- Вибудувати кульмінаційні моменти;
- Структурно охопити форму сонати зі збереженням образних характеристик тем.

Рекомендована література:

Ревенко Н. Інструментальне виконавство (Фортепіано) Частина I: навч. - метод. посіб. Миколаїв: МНУ, 2018. 318 с.

Ревенко Н. Інструментальне виконавство (Фортепіано) Частина II: навч. - метод. посіб. Миколаїв: МНУ, 2020. 212с.

Тема 2. Опанування твору епохи романтизму з урахуванням художньо-виконавських завдань.

Аналіз виконавського стилю композиторів-романтиків. Образний світ музики епохи романтизму. Жанрові і стильові характеристики музики ХІХ ст.. Програмна музика. Зв'язок віртуозних і художніх завдань у творах композиторів-романтиків. Розширення динамічного плану, темпової свободи - *rubato*, агогіки, інтонаційного різноманіття, нюансування, приймів педалізації, зміна фактурного викладення музичного матеріалу. Визначення основних принципів темпу *rubato* як одного із агогічних прийомів італійського *belcanto*; романтична музика вимагають від виконавця постійного застосування темпу *rubato*, але без перебільшень. Виконавські завдання і методичні рекомендації щодо їх опрацювання.

Визначення художньо-виконавських завдань у творах віртуозного характеру. Розвиток технічної оснащеності здобувачів: досягнення єдності художніх і технічних виконавських завдань у виконанні віртуозного твору. Художньо-технічний аналіз виконавських прийомів та оволодіння ними з метою переконливого втілення образного змісту і драматургії твору. Активізація слухового самоконтролю щодо звукового результату як у роботі над деталями (технічною досконалістю, виразним фразуванням, нюансуванням, артикуляцією, педалізацією), так і відтворення цілісного художньо-образного змісту твору.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати образні, емоційно-змістовні особливості твору композитора-романтика:

-Визначення художнього задуму, засобів розвитку тематичного матеріалу, драматургії;

-Емоційне відчуття образу;

-Визначити образний план твору:

-Проаналізувати засоби виразності;

2. Визначення складних фрагментів у творі:

-Відпрацювати артикуляцію, фразування, агогіку відповідно образному змісту музичного твору;

- Знаходження відповідних виконавських прийомів для досягнення художньої виразності;
- Відпрацювати складні фрагменти твору різними методами та досягти художньо-технічної якості.

3. Цілісне охоплення твору:

- Уточнити педалізацію відповідно художньо-виконавським завданням.
- Активізувати слуховий контроль у здійсненні педалізації.
- Спрямувати техніку на відтворення художнього образу твору

Рекомендована література:

Бойчук І. І. Робота над різножанровими творами у класі фортепіано: навч.-метод. посіб. Чернівці : ЧНУ, 2021. 68 с.

Ревенко Н. Інструментальне виконавство (Фортепіано) Частина І: навч. - метод. посіб. Миколаїв: МНУ, 2018. 318 с.

Тема 3. Художньо-інтерпретаційні особливості опанування твору українського композитора.

Визначення музично-виражальних засобів творів, елементів музичної мови, що створюють даний художній образ. Усвідомлення українських інтонаційних елементів музики. Оволодіння прийомами фразування (агогіка, артикуляція, динаміка, штрихи) та педалізації щодо яскравого художньо-виразного виконання музичних творів на високому художньому рівні. Виявлення особливостей жанру у творах українських композиторів; аналіз характерно-образних, емоційно-змістовних особливостей п'єси. Досягнення яскравого втілення музичних образів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати образний характер і жанрову основу твору:

- Визначити особливості жанру твору;
- Уточнити артикуляцію, нюансування, педалізацію у творі;
- Вміти уявляти художній образ в проєкції на інструменті

2. Детальне опрацювання фактури:

- Аналіз фольклорних елементів музичної мови у творі
- Опрацювати пісенні та танцювальні елементи у творі;
- Визначити інтонаційну виразність, фразування, агогіку відповідно образному змісту музичного твору;
- Застосувати методичні прийоми у роботі над музичним твором

Рекомендована література:

Демидова М. Г., Левицька І. М., Новська О. Р. Основний музичний інструмент: навч. посіб. Одеса : Університет Ушинського, 2020. 200 с.

Гаркуша Л. І. Виконавська інтерпретація музичних творів у структурі професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта: зб. Матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції *Професійна мистецька освіта і художня культура : виклики XXI століття* (14-15 квітня 2016 р). С. 520–529.

Тема 4. Цілісне виконання творів відповідно стильовим особливостям.

Відображення власного розуміння художньо-образного змісту і засобів музичного мовлення. Підготовка програми до виступу. Цілісне виконання кожного твору та всієї програми. Перевірка програми вивчення напам'ять, застосування методів щодо перевірки якості. Уточнення характеру, динамічного плану, артикуляційних моментів, технічної і координаційної узгодженості, темпової відповідності музичних творів. Дотримання образних, художньо-технічних, стильових характеристик у виконанні музичних творів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Цілісне охоплення програми з дотриманням стильової відповідності:

- Виконувати твори цілісно;
- Уточнювати образну та жанрово-стильову відповідність виконуваних творів;
- Вміти грати програму у різних темпах;

- Вміти грати програму декілька разів підряд.

Рекомендована література:

Бойчук І. І. Робота над різножанровими творами у класі фортепіано: навч.-метод. посіб. Чернівці :ЧНУ, 2021. 68 с.

Котова, Л. М. Емоційна стійкість як засіб формування інструментально-виконавської надійності у студентів музично-педагогічних факультетів.(Автореф. дис. канд. пед. наук), Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ. 2001.

6 семестр

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Удосконалення інтерпретаційно-виконавських умінь в процесі опанування музичних творів

Тема 1. Інтонаційно-смісловий контекст поліфонії І.С.Баха та методи опрацювання семантичного змісту поліфонічного твору

Виокремлення смислових одиниць (риторичних фігур, інтервалів, тонального плану) і визначення їх семантичне значення. Пошук музичної інтонації відповідно визначених смислових елементів музичного поліфонічного письма. Розуміння жанрової основи поліфонічної музики (танцювальна, пісенна, хоральна). Зосередження уваги на інтонаційних елементах і їх розгортанні. В процесі фразування поліфонічної фактури враховувати самостійність розвитку кожного голосу (зі збереженням штрихів, динаміки, нюансування), відповідно фразування між голосами не співпадає; відбувається формування уміння диференційовано сприймати багатоголосну фактуру.

Семантичний контекст поліфонії. Методичні засади опрацювання поліфонічної фактури. Визначення виконавських завдань поліфонії: диференційовано сприймати поліфонічну фактуру; розуміти та відчувати гармонійно-тембральне забарвлення голосів; здійснювати інтонаційно-сміслову артикуляцію; налаштованість слухового контролю на відтворення у

виконанні самостійного розвитку кожного голосу зі збереженням безперервної динаміки руху голосів; сприймати і мислити поліфонічну фактуру відповідно горизонталі, вертикалі, діагоналі; інтерпретувати поліфонічні твори згідно стильовим особливостям епохи та композиторського стилю.

Завдання для самостійної роботи:

1.Визначити складових музичної мови поліфонії:

- З'ясувати інтонаційну виразність тематичного матеріалу;
- Визначити сутність інтервальної семантики в поліфонії;
- Артикуляційно відпрацювати мелодійні лінії;
- Робота над співвідношенням довгих та коротких нот.

2.Налагодження контакту пальців з клавіатурою:

- Активізація тактильних відчуттів;
- Відпрацювання навичку «звукової диференціації»;
- Визначення семантичного контексту поліфонії (фактура, тональність, інтервалів).

3.Відпрацювати звуковий інтонаційний контекст поліфонії:

- Прослухати тембральне забарвлення голосоведіння;
- Досягти самостійності звуковедення поліфонічних ліній.

Рекомендована література:

Шукайло В.Ф. Шлях до майстерності піаніста: навчально-методичний посібник.Запорізький національний університет. 2017. 206 с

Грищенко Т. А.Робота над поліфонічним матеріалом на заняттях у класі фортепіано.метод. рек.: ДДПУ 2018. 49с.

Тема 2. Виконання джазового твору на основі опанування метро-ритмічних особливостей даного стилю.

Виконавсько-стильові особливості джазової музики. Набуття слухового досвіду творами джазового стилю. Стиль і напрямки джазової музики. Характерні риси джазу. Оволодіння комплексом прийомів виконання

ритмічної фактури, метричної організації, поліритмії, синкопованого і гнучкого ритму, темпу *rubato*, імпровізаційності. Опанування прийомів імпровізації; гармонійного плану та інтонаційно-артикуляційних прийомів джазової музики. Виконання твору відповідно виразній манері, експресії, динамічній і звуковій напруженості джазової музики.

Завдання для самостійної роботи:

1. Усвідомлення жанрових і стильових особливостей джазового твору:

- Визнати виконавські завдання у джазовому творі;
- Детально працювати над фактурою твору;
- Дотримуватися відчуття пульсації у джазовому творі;
- Опрацювання джазового твору відповідно стильовим особливостям даного музичного напрямку;
- Відпрацювати артикуляцію, фразування, агогіку відповідно образному змісту джазовому твору;
- Утримання ритмічної пульсації та синкоп;
- Застосування педалізації.

Рекомендована література:

Негребецька О. Педалізація в роботі над творами у класі фортепіано. Наукові записки. 2019. Вип. 139. С.154-158

Москаленко В. Лекції з музичної інтерпретації. Навчальний посібник. Київ. 2013. 134с.

Тема 3. Образний контекст та методи роботи над звуковидобуванням, фразуванням і педалізацією в процесі опанування кантиленного твору ХХ століття.

Визначення художньої ідеї, образного строю, драматургії кантиленної п'єси. Стильові особливості музики ХХ століття. Встановлення зв'язку між образним планом, засобами музичної виразності та прийомами звуковидобування. Розвиток уяви, художньо-образного мислення в процесі опанування виконавськими прийомами кантиленного звуковидобування,

звукової “плинності”, виразної артикуляції і фразування, педалізації. Формування вмінь «дослухування» і звукового руху мелодії. Створення поетапного плану опанування музичним текстом, обґрунтування динамічного плану, агогічних змін; досягнення художньої переконливості втілення художнього задуму і змісту кантиленного твору ХХ століття.

Завдання для самостійної роботи:

1.Визначити основні принципи темпу *rubato* як одного із агогічних прийомів італійського *belcanto*:

- Застосувати у творах темп *rubato*;
- Пошук тембральних красок у виконанні;

2.Робота над звуком, звуковеденням, оркестровими красками відповідно стильовим особливостям композитора:

- Опрацювання прийому звуковедення у творі.

3.Виконавські прийоми гри супроводу; уточнення педалізації у творі:

- Окреме вивчення напам'ять музичного матеріалу лівої руки;
- Відпрацювання гри «бас-акорд» на одному русі;
- Доречне застосування педалі – відповідно жанру і образу твору.

Рекомендована література:

Лу Чен Етапи формування умінь музично-виконавської артикуляції майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано. *Науковий вісник НПУ ім. Драгоманова*, Київ. 2015. С.98-104

Підгаєвська С. М. Особливості роботи над інструментальними творами в процесі підготовки майбутніх вчителів. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. Київ. 2015. № 3 (34). С.34-39

Тема 4. Виконання музичних творів на якісному звуковому і смисловому рівнях.

Відображення власного розуміння художньо-образного змісту, смислової концепції і засобів музичного мовлення. Підготовка програми до виступу. Цілісне виконання кожного твору та всієї програми. Перевірка

програми вивчення напам'ять, застосування методів щодо перевірки якості. Уточнення характеру, динамічного плану, артикуляційних моментів, технічної і координаційної узгодженості, темпової відповідності музичних творів. Дотримання образних, художньо-технічних, смислових характеристик у виконанні музичних творів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Цілісне охоплення кожного твору та всієї програми:

- Уточнення художньо-образного змісту у цілісному виконанні.

2. Психологічна та виконавська готовність до виступу:

- Перевірити якість вивченого напам'ять;

- Цілісне виконання програми;

- Тренуватися виконувати твори по декілька разів підряд.

Рекомендована література:

Некрасов, Ю. (2000). Комплексне навчання гри на фортепіано: *Навч.-метод. посіб.* Одеса: АстроПринт. 2000

Олексюк О.М. Музична педагогіка: Навчальний посібник. К.: КНУКіМ, 2006. 188 с.

3. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ (ІНТЗ)

Індивідуальне навчально-творче завдання виконується самостійно при консультуванні викладачем протягом вивчення дисципліни у відповідності до графіка навчального процесу. ІНТЗ виконується з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних здобувачами вищої освіти за час навчання та придбання практичних навичок їх застосування при вирішенні проблем сформульованих у рамках предметної області даної дисципліни ІНТЗ.

Індивідуальна робота передбачає підготовку виконавської презентації твору (за вибором), анотацію на музичний твір методичного характеру (за вибором).

№ з/п	Завдання	Кількість годин
		Денна
1 семестр		
	Художньо-методична презентація твору епохи романтизму (за вибором)	10
1	Р.Шуман «Пісня без назви»	
2	Р.Вагнер «Листок з альбому»	
3	Ф.Шопен Прелюдії до мінор, ля мажор	
2 семестр		
	Художньо-методична презентація музичного твору ХХ століття (за вибором)	10
1	І. Беркович «Українська пісня»	
2	М. Скорик «Мелодія»	
3	Дж. Гершвін Прелюдія №2	

3.1.Методичні рекомендації до створення художньо-методичної презентації

У створенні презентації можливо застосування наступного алгоритму:

- 1.Стисла характеристика епохи, в яку написаний твір.
- 2.Особливості композиторського стилю.
- 3.Історія створення музичного твору.
- 4.Жанрово-стильова характеристика твору.
- 5.Виконання твору на інструменті.
- 6.Характеристика художньо-образного, інтонаційного-артикуляційного, динамічно-структурного плану, засобів музичної виразності твору.
- 7.Інтерпретаційно-виконавські завдання у творі.
- 8.Методичні прийоми у роботі над даним твором.

У складанні презентації використовуються: матеріал інших музичних творів, супутні твори мистецтва (поезія, живопис), відео-фрагменти тощо.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Алгоритм роботи над музичним твором.
2. Інтерпретація музичних творів.
3. Засоби музичної виразності у створенні образної концепції твору.
4. Види фортепіанної техніки і методи опрацювання.
5. Методичні прийоми в роботі над етюдами.
6. Аплікатурні принципи гри на музичному інструменті.
7. Визначення виконавських завдань у роботі над музичним твором.
8. Артикуляція у виконавстві.
9. Застосування методичних засад в роботі над звуком.
10. Виконавсько-стильові особливості музики Бароко.
11. Види поліфонії та методи опрацювання поліфонічної фактури.
12. Виконавські завдання поліфонії.
13. Принцип розшифрування та виконання орнаментики у старовинних і класичних музичних творах.
14. Поліфонічні навички та уміння
15. Роль педалізації у поліфонії.
16. Виконавсько-стильові особливості творів віденських композиторів-класиків.
17. Виконавські завдання крупної форми.
18. Драматургічна концепція крупної форми.
19. Інтонаційно-артикуляційна виразність у виконанні.
20. Застосування педалізації у класичній сонаті.
21. Виконавські завдання творів малої форми.
22. Особливості роботи над творами кантиленного характеру.
23. Особливості роботи над творами віртуозного характеру.
24. Виконавсько-стильові особливості української музики.
25. Роль педалізації у виконанні.
26. Методи перевірки стабільності виконання вивчених творів.

Рекомендовані джерела інформації

- 1.Бойчук, І. І. (2021). Робота над різножанровими творами у класі фортепіано: навч.-метод. посіб.Чернівці :ЧНУ. 68 с.
- 2.Гаркуша, Л. І. (2016). Виконавська інтерпретація музичних творів у структурі професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта:зб. МатеріалівII Міжнародної науково-практична конференції *Професійна мистецька освіта і художня культура : виклики XXI століття* (14-15 квітня 2016 р). С. 520–529.
- 3.Грінченко, А. М. (2017). Педагогічні умови формування музично-виконавського самоконтролю студентів у процесі навчання гри на фортепіано. *Науковий часопис*, № 22(27). С. 151-156
- 4.Грінченко А. М. До проблеми удосконалення виконавських навичок у майбутніх учителів в процесі гри на фортепіано. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя: КПУ, № 81. С.152-156
- 5.Грищенко, Т. А. (2018). Робота над поліфонічним матеріалом на заняттях у класі фортепіано.метод. рек.: ДДПУ. 49с.
- 6.Демидова, М. Г., Левицька, І. М., Новська, О. Р. (2020). Основний музичний інструмент: навч. посіб.Одеса : Університет Ушинського, 200 с.
- 7.Мамикіна, А. І. (2017). Формування вмінь художньо-педагогічної інтерпретації майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки. *Наукові записки*, №143. С. 190-194.
- 8.Мамикіна, А. І. (2018). До проблеми розвитку музично-стильового мислення майбутніх учителів музики в процесі виконавсько-інструментальної підготовки. *Наукові записки*. №170. С. 208-212.
- 9.Котова, Л. М. (2001). Емоційна стійкість як засіб формування інструментально-виконавської надійності у студентів музично-педагогічних факультетів.(Автореф. дис. канд. пед. наук), Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ.

10.Лу, Чен (2015). Етапи формування умінь музично-виконавської артикуляції майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано. *Науковий вісник НПУ ім. Драгоманова*, Київ. С.98-104

11.Москаленко, В. (2013). Лекції з музичної інтерпретації. Навчальний посібник. Київ. 134с.

12.Негребецька, О. (2019). Педалізація в роботі над творами у класі фортепіано. *Наукові записки*. Вип. 139. С.154-158

13.Некрасов, Ю. (2000). Комплексне навчання гри на фортепіано: *Навч.-метод. посіб.* Одеса: АстроПринт.

14.Олексюк, О. М. (2006). Музична педагогіка: Навчальний посібник. К.: КНУКіМ, 188 с.

15.Підгаєвська, С. М. (2015). Особливості роботи над інструментальними творами в процесі підготовки майбутніх вчителів. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. Київ. № 3 (34). С.34-39

16.Ревенко, Н. (2018). Інструментальне виконавство (Фортепіано) Частина I: навч. - метод. посіб. Миколаїв: МНУ, 318 с.

17.Ревенко, Н. (2020). Інструментальне виконавство (Фортепіано) Частина II: навч. - метод. посіб. Миколаїв: МНУ, 212с.

18.Шукайло, В. Ф. (2017). Шлях до майстерності піаніста: навчально-методичний посібник. Запорізький національний університет. 206 с

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Бібліотека національної музичної академії України <https://lib.knmau.com.ua/>
3. Бібліотека Одеської національної музичної академії <https://odma.edu.ua/biblioteka/>
4. Твори українських композиторів <https://library.pdpu.edu.ua/>